

SALGÓTARJÁNI MADÁCH IMRE GIMNÁZIUM

3100 Salgótarján, Arany János út 12.

Pedagógiai program

Mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy kerettanterve

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

A szabályozás szerint a gimnázium 9. évfolyamán kötelezően választható tantárgy a mozgóképkultúra és médiaismeret.

A mozgóképkultúra és médiaismeret elsősorban a médiaszövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napi-rendjét osztja be a televízió, sugalmazza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, étkezési, vásárlási divatokat indít, hősöket, eszményeket, életcélokat teremt. Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzékletet, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A médiaműveltség fejlesztése szoros kölcsönhatásban van a résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátításával, valamint a kritikai és kreatív képességek fejlesztésével. Ily módon hozzájárul a Nemzeti alaptantervben megjelenő kulcskompetenciák fejlesztése közül az *anyanyelvi kommunikációs készség, a digitális, a szociális és állampolgári kompetenciák, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség* fejlesztéséhez.

A sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését. Ily módon hozzájárul a kiemelt fejlesztési követelmények közül az *erkölcsi neveléshez, a demokráciára neveléshez, az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez, a testi és lelki egészségre neveléshez* és természetesen mindenekelelt a *médiatudatosságra* neveléshez. A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. Ehhez az alsóbb iskolafokokon más tantárgyakban modulárisan megjelenített és elsajátított alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottság áttekintésére, összekapcsolására, alkalmazására és továbbfejlesztésére, valamint a naiv fogyasztói szemlélet átértékelésére van szükség.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikációt miért és miképpen láttatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték- és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során a tanulóknak lehetőséget kell kapniuk a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, arra,

hogy a megfelelő szövegek, mozgóképi alkotások tanulmányozása útján jobban megismerhessék saját személyiségüket.

A mozgóképkultúra és médiaismeret óráin a diákoknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék kifejező képességüket és kifejező-kedvüket. A digitális technológiák térnyerése megkerülhetetlenné teszi, hogy a tanulók aktív résztvevői, ne csupán passzív befogadói legyenek a mediális kommunikációnak.

A gimnáziumi tanulmányok elején a tematika súlypontjainak áttekintését, ismétlését követően a cél az ismeretek alkalmazásának fejlesztése. A szövegalkotás és -elemzés során kiemelt szempont a technikai képreprodukció és a valóság problematikus viszonyának megragadása, a szerzői és a műfaji beszédmódok különbségeinek megtapasztalása, az új médiumok sajátos szövegformáinak tanulmányozása saját munkák elkészítésének segítségével. A médiahasználat kutatása a közönség(ek)et jellemző paraméterek feltérképezésére, az ismeretekhez, adatokhoz jutás alapvető módszereinek áttekintésére, a tervezés, szervezés, az adatfelvétel és a kiértékelés gyakorlati megtapasztalására épül.

A 9. évfolyamokon az alapozás, az addigiakban részlegesen, foltszerűen érintett ismeretek összekapcsolása és a gyakorlati képességek fejlesztése a cél.

A gimnázium együttműködési szerződést kötött a város több közművelődési intézményével, ami lehetővé teszi a kapcsolódást az iskolán kívüli programokhoz is. Ezek módosíthatják, gazdagíthatják a tanév menetét.

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

9. évfolyam

Évi óraszám: 36

Tematika/ Fejlesztési cél	Tartalmak	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Tevékenységek
1. A média kifejezőeszközei. A technikai úton rögzített kép és hang, mint a mozgóképi ábrázolás anyaga. 2 óra	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>Középszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.</p>	<p>Annak megtapasztalása, felismerése és tudatosítása, hogy a mozgóképi szöveg egyszerre ábrázol és reprodukál; információban rendkívül gazdag, ám a szöveg jelentésének meghatározása a nyelvi közlésnél sokkal bizonytalanabb; utalásokkal telített.</p>	<p>Mobiltelefonra felvett álló- és mozgóképek, beállítások elkészítésével vagy interneten elérhető mozgóképes anyagok, klipek vagy reklámok tanulmányozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak: Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, valóság, utalás.			
2. A média kifejezőeszközei. A mozgóképnyelv kifejező eszközei. 4 óra	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p>	<p>Egyszerű beállítások, snittkapcsolatok elkészítése és megszerkesztése során a filmnyelvi eszközök használata.</p> <p>Mozgóképi szövegekben a mozgóképnyelv alapeszközének tudatosítása.</p>	<p>Rövidfilmek, filmetűdők, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek megfigyelésével és elemzése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak: Narráció, szerepjáték, látványszervezés, montázs.			
3. A média kifejezőeszközei. A látványszervezés alapeszközei a mozgóképen. 3 óra	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p>	<p>A látványszervezés alapeszközének tudatosítása, ezen eszközök szerepének értelmezése és tudatosítása mozgóképi szövegrészletek elemzésével.</p> <p>Egyszerűbb mozgóképi szövegrészletek létrehozása útján a képzelőerő, kifejezőképesség fejlesztése.</p>	<p>A képkivágás, gépállás, nézőpont, szemszög, kameramozgások, beállítástípusok, megvilágítás értelmezése, tudatosítása.</p> <p>Témák: találkozás, megérkezés, követés, megismerkedés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak: Kompozíció, képkivágás, plán, nézőpont, szemszög, szubjektív beállítás, leíró beállítás, társított beállítás, svenk, fahrt, vario.			
4. A média kifejezőeszközei. A mozgóképi	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus at-</p>	<p>A mozgóképi szövegek rendszerezését segítő néhány alapszempontra ismétlés, pontosítása, kiegészítése.</p> <p>A szerzői és a műfajfilm né-</p>	<p>A megjelenési felület – mozi, televízió, internet; a hossz, mint forgalmazási kategória;</p> <p>a valóságanyag természete</p>

<p>szövegek rendszerezése.</p> <p>5 óra</p>	<p>titúd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p>	<p>hány meghatározó jellemzőjének felismerése, alkalmazása az életkornak megfelelő művek elemzésével.</p>	<p>– dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfaj (zsáner)film, szerzői film. A nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv-használat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Dokumentum, fikció, műfaj, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller, szerzői, eredetiség, ábrázolási konvenció.</p>			
<p>5. A média kifejezőeszközei.</p> <p>Az új média néhány formanyelvi sajátossága.</p> <p>2 óra</p>	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai és kreatív képességek fejlesztése.</p>	<p>A hagyományos és az új médiaformák közötti alapvető különbségek tudatosítása. Hagyományos szövegtípusok formanyelv-használata módosulásának megfigyelése és elemzése az újmédia felületein.</p> <p>A web 2.0-ás alkalmazások formanyelvi gondolkodásának megfigyelése.</p>	<p>Analóg, interaktív, nemlineáris, digitális. Példák elsősorban a reklám, a hírszövegek területről.</p> <p>Interakció, választás, az animációs és grafikai megoldások terjedése, játékoság, ironia és a szövegek folyamatos alakítása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Valóság, tapasztalati valóság, web 2.0, nem lineáris, interaktivitás, ironia, manipuláció, közösségi hálózat.</p>			
<p>6. A média kifejezőeszközei.</p> <p>Szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszédmódok.</p> <p>3 óra</p>	<p>A szerzői nézőpont, a szemléleti és műfaji keretek felismerése, az ezeket szolgáló audiovizuális kifejezőeszközök azonosítása.</p>	<p>A mozgóképi szövegek archetípusokon alapuló működésmódjának megfigyelése. A jelentéskör állandó és változó elemeinek meghatározása. Műfaji jegyek felismerése rövid filmrészletek alapján, néhány klasszikus filmműfaj tipikus eszköztárának feltérképezése.</p> <p>A sztárfogalom kialakulása és módosulása. Sztárjelenség a filmen és a médiában.</p>	<p>„A szépség és a szörnyeteg” különböző előfordulásai.</p> <p>Egyes archetípusok jelentésmezejének értelmezése klasszikus filmes példák alapján.</p> <p>Western, melodráma, sci-fi.</p> <p>Ismert filmszereplő és médiaszemélyiség image-ának elemzése, a háttérben fellelhető archetípusok meghatározása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Kultúra és tömegkultúra, műfajfilm, műfajkeveredés, posztmodern, szerzői film, kézjegy, archetípus, sztár, hős.</p>			

<p>7. A média társadalmi szerepe, használata.</p> <p>A kommunikáció történetének fordulópontjai és a nyilvánosság.</p> <p>4 óra</p>	<p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	<p>A kommunikáció története alapvető fordulópontjainak, az ezekhez tartozó művelődéstörténeti háttér megismerése, e fordulópontok jelentőségének értelmezése a nyilvánosság történetében.</p> <p>Annak tudatosítása, miért törekszik a média kezdetektől a látvány és a hang lehető legvalószerűbb, a valóságtól egyre kevésbé megkülönböztethető rögzítésére.</p> <p>A nyilvánosság jelentése az életünkben, a mai nyilvánosság kialakulása, egy adott kor és társadalom nyilvánosságának vizsgálati módjai. Miért jelennek meg egyre inkább a közszférában a médiakörnyezet változásával a magánszfé- ra ügyei?</p>	<p>Az írásbeliség, sokszorosítás, fotografikus képrögzítés, digitális jelkezelés, hálózati kommunikáció.</p> <p>Kiemelkedő feltalálók, találmányok, évszámok.</p> <p>Az információk birtoklása és megosztása – hatalmi viszonyok;</p> <p>az egyén helyzete az adott társadalomban, például hagyományok, neveltetés, iskolázottság, anyagi helyzet; az infokommunikációs technológiák fejlettsége; a média szabályozása, cenzúra.</p> <p>Vita, érvelés, példákkal.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szóbeliség, írásbeliség, információ, technikai képreprodukció, mágikus gondolkodás, nyilvánosság, reprezentatív és népi nyilvánosság, polgári nyilvánosság, cenzúra, a tömegkommunikáció nyilvánossága, hálózati kommunikáció, köz- és magánszféra.</p>			
<p>8. A média társadalmi szerepe, használata.</p> <p>A médiakommunikáció szereplői, médiainstémények és közönségek.</p> <p>4 óra</p>	<p>A média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	<p>Olyan történetjavaslatok felismerése, amelyeket a médiainstémények bocsátanak közre.</p> <p>A közönség befolyásolásának fontosabb eszközei, a közszolgálati, a kereskedelmi és a közösségi média eltérő szerepe a nyilvánosságban.</p> <p>A médiainstémények és azok meghatározó szövegeinek célközönsége. Hogyan, és miért keveredik a tartalom-előállító és a közönség szerepe a web 2.0-ás alkalmazásokban.</p> <p>A médiakommunikáció folyamata. megkülönbözteti egymástól a fontosabb médiamodelleket.</p> <p>A média közönsége kettős szerepben, mint vásárló és mint áru.</p>	<p>A közlés felületének egyszerűen átlátható, ismétlődő megszerkesztését, a rovatstruktúrákat, a műsorrend kialakítását, az intézmény-image felépítését, a sorozatelv érvényesítését.</p> <p>A médiainstémények célközönségei, elsősorban életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális háttér, érdeklődés).</p> <p>A médiakommunikáció során a médiaszöveget kibocsátó intézmény kerül elbeszélő szerepbe, amely történetjavaslatokat bocsát közre, piaci versenyben a néző figyelméért a konkurens médiainstéményekkel.</p> <p>A médiaszöveg-fogyasztás maximalizálásának, a közönség befolyásolásának</p>

		Mennyiben tekinthető közös- ségnek a közösségi hálózatra csatlakozók sokasága.	alapeszközei.
Kulcsfogalmak/ fogalmak: Napirend-kijelölés, diskurzus, rovatszerkezet, műsorrend, műsoridő, sorozat- elv, közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média, web 2.0.			
9. A média társadalmi szerepe, használata. A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése. 5 óra	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	A médiaszövegek értelmezése. A szöveg, a befogadó és a mediakörnyezet kapcsolata. A médiainstémények által közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére szolgáló direkt értelmezési keretek felismerése. A sztereotip megfogalmazás kényszere, ebben rejlő veszélyek. A reprezentáció fogalma és szerepe a nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek a tapasztalati valóságtól eltérő médiamegjelenítésében. A médiaszövegek a közösség kulturális képviselői. Az életkornak megfelelő médiaszövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában kreatív gyakorlati feladatokkal vagy megbeszélés útján Azonos események eltérő megfogalmazásai.	Kreatív gyakorlati feladatok. A médianyelv, a nyelvhasználat, a közönség és a kontextus kapcsolata. Aktuális médiaesemények feldolgozása és elemzése. A világ médiában való megjelenésének és a tapasztalati valóságnak a kapcsolata. Feltevések, állítások megfogalmazása médiaszövegek keletkezésének háttéréről, a közlő (médiainstémény) szándékairól; élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése). Az egyszerűbb reprezentációk különbözőségei (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség, illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokban, napisajtóban).
Kulcsfogalmak/ fogalmak: Szimbolikus kód, technikai kód, értelmezési keret, sztereotípiá, reprezentáció.			
10. A média társadalmi szerepe, használata. Médiahasználat, médiaetika.	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése, a naiv fogyasztói szemlélet át-	A médiakonvergencia jelensége. Az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságai példákkal, jó és helytelen gyakorlatok bemutatásával. Az internethasználat bizton-	Saját tapasztalatai és ismeretgyűjtés. Interaktivitás, a kommunikáció térbeli és időbeli szabadsága, figyelemmegosztás, multitasking, virtuális kapcsolatok, konstruált személyiségek, anonimitás

4 óra	értékelése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	<p>ságának problémái.</p> <p>A hálózati kommunikáció életmódra, életminőségre vonatkozó hatással, a személyiség felbontása és megsokszorozása, mint mindennapi gyakorlat az online médiában.</p> <p>A médiahasználat veszélyei.</p> <p>A médiában megjelenő erőszakkal kapcsolatos problémák.</p> <p>Az alkotók és felhasználók felelőssége, az egyének és közösségek jogai az írott, az elektronikus és az online médiában.</p> <p>A média törvényi szabályozásának szükségszerűsége.</p> <p>A médiaipari szövegtermeléssel együtt járó selejt, de az megkülönböztethető a manipulációtól.</p>	<p>és annak korlátai, e-részvétel, e-demokrácia, amatőr és professzionális tartalomgyártás, médiahasználat más emberek jelenlétében és annak normái.</p> <p>Személyes adatok védelme, hamis vagy megbízhatatlan oldalak, információk kiszűrése, ismerkedés veszélyei.</p> <p>Függőség, elmagányosodás, egészségkárosodás.</p> <p>Az erőszak, mint szórakoztató, stimuláló hatáselem; az erőszak, mint mindennapivá váló érdekérvényesítő és konfliktuskezelési eszköz.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Médiakonvergencia, multitasking, anonimitás, e-demokrácia, virtuális személyiség, médiaerőszak, közösségi média, médiaipari verseny, manipuláció.</p>			

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen tisztában a mozgóképi közlésmód formanyelvi alapjaival. Az ábrázolás megismert eszközeit a mozgóképi szövegek értelmezése során tudja alkalmazni is. Tudjon különbséget tenni a művészfilm és a tömegkultúra jellemző alkotásai között a témaválasztás, a formanyelv és a feldolgozási mód szempontjából.

Ismerje a filmtörténet nagy korszakainak egy-egy jellegzetes alkotását és a magyar filmtörténet néhány meghatározó alkotóját, filmjét. Vegyen részt riportok, videoetűdök, iskolai eseményekről készült képes beszámolók készítésében. Legyen tisztában a média befolyásolási technikáival, tudatosítsa és alakítsa saját befogadási szokásait.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeit. – alkalmazza az ábrázolás megismert eszközeit egyszerű mozgóképi szövegek értelmezése során (cselekmény és történet megkülönböztetése, szemszög, nézőpont, képkivágat, kameramozgás jelentése az adott szövegben, montázs-funkciók felismerése). – a mozgóképi szövegeket meg tudja különböztetni a valóság ábrázolásához való viszonyuk és az alkotói szándék, és a nézői elvárás karaktere szerint (dokumentumfilm és játékfilm, műfaji és szerzői beszédmód). – az életkornak megfelelő szinten meg tudja különböztetni a fikció és a virtuális fogalmait egymástól. – tisztában van a média alapfunkcióival, a kommunikáció története alapfordulataival, meg tudja fogalmazni, milyen alapvető tényezőktől függ valamely kor és társadalom nyilvánossága. – tudja, melyek a kereskedelmi és közszolgálati médiaintézmények elsődleges céljai és eszközei a médiaipari versenyben. – megkülönbözteti azokat a fontosabb tényezőket, melyek alapján jellemezhetőek a médiaintézmények célközönségei. – meghatározza és alkalmas példákkal illusztrálja a sztereotípiát és a reprezentáció fogalmát, ésszerűen indokolja az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeit. – érvekkel támasztja alá álláspontját olyan vitában, amely a médiaszövegek (pl. reklám, hírműsor) valóságtartalmáról folynak. – jellemzi az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságait, az internethasználat biztonságának problémáit. – az életkorának megfelelő szinten képes a különböző médiumokból és médiumokról szóló ismeretek összegyűjtésére, azok rendszerezésére, az önálló megfigyelésekre. – alkalmazza a mozgóképi szövegekkel, a média működésével kapcsolatos ismereteit a műsorválasztás során is.
--	---

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

12. évfolyam

A mozgóképkultúra és médiaismeret elsősorban a médiaszövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió, sugalmazza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, étkezési, vásárlási divatokat indít, hősöket, eszményeket, életcélokat teremt. Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzékét, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A médiaműveltség fejlesztése szoros kölcsönhatásban van a résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátításával, valamint a kritikai és kreatív képességek fejlesztésével. Ily módon hozzájárul a Nemzeti alaptantervben megjelenő kulcskompetenciák fejlesztése közül az *anyanyelvi kommunikációs készség, a digitális, a szociális és állampolgári kompetenciák, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség* fejlesztéséhez.

A sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését. Ily módon hozzájárul a kiemelt fejlesztési követelmények közül az *erkölcsi neveléshez, a demokráciára neveléshez, az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez, a testi és lelki egészségre neveléshez* és természetesen mindenekelőtt *a médiatudatosságra neveléshez*. A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. Ehhez az alsóbb iskolafokokon más tantárgyakban modulárisan megjelenített és elsajátított alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottság áttekintésére, összekapcsolására, alkalmazására és továbbfejlesztésére, valamint a naiv fogyasztói szemlélet átértékelésére van szükség.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatiszáló kommunikációt miért és miképpen látatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték- és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során a tanulóknak lehetőséget kell kapniuk a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, arra, hogy a megfelelő szövegek, mozgóképi alkotások tanulmányozása útján jobban megismerhessék saját személyiségüket.

A 12. évfolyamon a médiajelenségekkel kapcsolatos elvontabb társadalomtudományi gondolkodás fejlesztése és a konvenciókon túlmutató művészi alkotások, az új média-nyelvhasználat értő befogadása a célja.

A mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy célrendszerében 12. osztályban is kiemelt helyet foglal el a kommunikációs készségek és a digitális kompetencia fejlesztése. Az anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció kulcskompetenciái ebben az életkorban már feltételezik a nyomtatott és elektronikus szövegek értelmezésének és értékelésének, valamint az információ megszerzésének és megfelelő szövegtípusokban való átadásának képességét. A tantárgy e kompetenciák fejlesztésén túl specifikus célként tekint a nem verbális információk adekvát verbális leírásának gyakoroltatására is. Az életkornak megfelelő kreatív feladatok során a tantárgy hozzásegíti a tanulót, hogy élni tudjon az elektronikus kommunikáció és az információ-megosztás nyújtotta lehetőségekkel, felismerje a benne rejlő esetleges veszélyeket, s elkerülhesse azokat. A felnőttkor küszöbén különleges hangsúly esik az egyéni felelősségtudat elmélyítésére; a tantárgy fontos célja, hogy a tanuló a hálózati közösségek együttműködő, az etikai elveket ismerő és betartó tagjává válhasson. A *szociális és állampolgári kompetencia* fejlesztéséhez a tantárgy azáltal járul hozzá, hogy a változatos médiaszövegek, alkotói és befogadói nézőpontok azonosítása révén segíti a kulturális sokszínűség jelenségének megértését és elfogadását. Az *esztétikai tudatosság és kifejezőkészség* szintén a mozgóképkultúra és médiaismeret tárgy legfontosabb fejlesztési területei között van. Az audiovizuális szövegek értelmezése, megfelelő kontextusba helyezése és végül adekvát megalkotása egyaránt kiemelt feladatként jelenik meg ezekben az években. A tanulók esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét fejlesztik a kreatív verbális és mozgóképi szövegalkotási gyakorlatok. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tantárgy nem „művészpallást” kinevelését tűzi ki célul, hanem a művészetet befogadni képes és alapszinten audiovizuális eszközökkel kommunikálni tudó ifjú embereket. A tantárgy a 12. évfolyamon elsősorban a médiatudatosság fejlesztési területén fejti ki hatását, de komplex eszközzel járul hozzá a diákok tanulás-módszertani fejlesztéséhez, erkölcsi neveléséhez, valamint állampolgárságra, demokráciára és környezettudatosságra nevelésükhöz. A tantárgy tanításának célja az alapvető médiaműveltség megszerzése, a mozgóképi szövegértés fejlesztése, a média társadalmi szerepének és működés-módjának megismertetése. Célja továbbá, hogy a tanulók magabiztosan tudjanak tájékozódni és választani a hagyományos és az új médiumok világában, hogy értő, kritikus, egyenrangú résztvevői lehessenek az új társadalmi színtereken zajló érintkezésnek. 12. évfolyamon ennek keretében a hangsúly a tudatos média-tartalom-választásra, azok adekvát használatára és a nem kívánatos tartalmak kritikus elutasítására esik. Ennek szolgálatában áll többek között a mozgóképi szövegek kifejezőeszközeinek pontosabb felismerése és árnyaltabb értelmezése is. A szóbeli, írásbeli és képi kifejezés különböző formáinak gyakorlása mellett a tanuló ebben az életkorban egyre magasabb szinten válik képessé az információ feldolgozására és rendszerezésére is. A mozgóképkultúra és médiaismeret tárgy elősegíti a tudásmegosztó és tudásépítő platformok használatát is. A tantárgy rendszeres véleményformálás gyakoroltatása révén önismeretre nevel, de hozzájárul a felelősségvállalás elmélyítéséhez is. A napi aktualitású médiaszövegek értelmezése során körvonalazódik a normák mibenléte, azok elfogadásának vagy elvetésének társadalmi kontextusa; a tanuló egyre inkább átlátja a normaszegések következményeit, képessé válik értékkonfliktusok felismerésére, és kezelésükben is némi gyakorlatot szerez. A társadalmi szerepek mibenlétének és médiareprezentációjának megértése hozzásegíti a diákot a sztereotípiák működésének pontosabb megértéséhez, az előítéletes magatartás felismeréséhez és átalakításához. A tantárgy lényeges fejlesztési célja képessé tenni a tanulót a valódi és virtuális kapcsolatok természete közötti különbségtételre. A technológiai fejlődés társadalmi hatásainak pontosabb megértése révén, amely szintén fontos feladata a tárgynak, a fiatalok fokozatosan megértik majd a globális problémák és lokális cselekvések, sőt az egyéni életvitel közötti összefüggéseket. E két képesség hozzásegíti majd őket, hogy bekapcsolódhassanak különböző kisközösségekbe, és a civil társadalmi aktivitás értékét átlátva állampolgári jogait és kötelességeiket a helyi közösségekkel együttműködve hatékonyan gyakorolhassák.

Korunk kulturális környezete miatt alapvetően fontos az audiovizuális szövegértés készségének fejlesztése, napjaink infokommunikációs kihívásai pedig feltétlen szükségessé teszik, hogy az iskola a médianyilvánosságra vonatkozó korszerű ismeretekkel lássa el tanulóit.

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

12. évfolyam

Évi óraszám: 32

Tematika/ Fejlesztési cél	Tartalmak	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Tevékenységek
<p>1. A média kifejezőeszközei.</p> <p>A figyelemirányítás, hangulatremtés és értelmezés fő eszközei.</p> <p>6 óra</p>	<p>Sajátos mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése és alkalmazása.</p> <p>Az intertextualitás jelenségének felismerése és értelmezése.</p>	<p>A mozgóképi látványszervezés megfigyelése változatos művek példáján.</p> <p>Az egyes mozgóképi szöveg-szervező eszközök megváltoztatása rövid és célirányos szövegalkotási gyakorlatok során. Az ily módon elért hatás tudatosítása elemző megállapítások révén.</p> <p>Mozgóképi idézet elemzése, különös tekintettel a mozgóképi kifejezőeszközök eltérő alkalmazására, valamint a transzformáció jelentésalakító hatására.</p> <p>Rövid mozgóképi szöveg újrafogalmazása megadott kritériumok alapján; részletes munkaterv összeállítása, majd annak megvalósítása egyszerű eszközökkel.</p>	<p>Kompozíció, megvilágítás, kameramozgás, szemszög, színkezelés.</p> <p>Reklám, filmrészlet, televíziós műsor részlete.</p> <p>Fényviszonyok, kép kivágás, kameraállás.</p> <p>A kép hangulatának vagy a látványhoz rendelt értelmező elemek megváltozása.</p> <p>Filmalkotás vagy -jelenet összevetése annak remakejével.</p> <p>Ismert reklám átalakítása. Parodisztikus hatás elérése, rögzítés mobiltelefonnal.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak: Nézőpont, távolság, fényviszony, mozgás, mozgóképi idézet.</p>			
<p>2. A média kifejezőeszközei.</p> <p>A mozgóképi elbeszélés.</p> <p>4 óra</p>	<p>A filmelbeszélés eszközrendszerének tudatosítása.</p> <p>Összetettebb (időben és térben elkülönülő) cselekmények megjelenítése, tagolása.</p>	<p>A montázs idő- és téralakító hatásának, a kép és a hang montázsviszonyának, valamint az intellektuális montázs szerepének megfigyelése filmes példák alapján.</p> <p>Az irodalomból már ismert problémaközpontú szerkesztésmód elemeinek felismerése egyszerűbb és összetettebb mozgóképi példák segítségével.</p> <p>Összetett cselekményű szövegformák tagolása, értelmezése.</p> <p>Szövegelemzési gyakorlat.</p>	<p>Montázstípusok értelmezése filmrészletek alapján.</p> <p>Következtetések megfogalmazása.</p> <p>Expozíció – bonyodalom – kibontakozás – tetőpont – megoldás értelmezése egyszerűbb -rövidfilm, reklám- és összetett -játékfilm vagy filmsorozat- alapján.</p> <p>Több szálon futó, nem lineárisan előrehaladó időkezelésű, bonyolult térszerkezetű filmrészlet értelmezése.</p> <p>Az elbeszélő mibenléte a</p>

		Valós vagy fiktív esemény mozgóképi szöveggel történő megjelenítésének megtervezése, esetleg kivitelezése.	mozgóképi szövegekben. Kisfilm story-boardjának elkészítésével, esetleg kivitelezése egyszerű eszközökkel.
Kulcsfogalmak/fogalmak: Montázs, elbeszélő, szerepjáték, státusz.			
3. A média kifejezőeszközei. Szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszédmódok. 4 óra	Filmtörténet. A szerzői nézőpont, a szemléleti és műfaji keretek felismerése, az ezeket szolgáló audiovizuális kifejezőeszközök azonosítása.	A legfontosabb korstílusok jellegzetes példái alapján a szerzői film sajátosságainak felismerése, elemző és értékelő megfigyelések megfogalmazása. Önálló anyaggyűjtés a film stílustörténetének témájából, irányzatok, filmalkotói életművek, fontos alkotások értelmező bemutatása. A magyar filmművészet értékeinek megismerését elősegítő feldolgozás.	Filmalkotások, esetleg szemelvények megtekintése a szerzői film történetéből: német expresszionizmus, francia avantgárd, szovjet avantgárd, olasz neorealizmus, francia és cseh új hullám, német új film. A magyar filmtörténet összefoglaló bemutatása kiselőadások formájában: parabola a magyar filmművészetben, a cenzúra filmjei, magyar dokumentumfilmek; Budapesti Iskola, a magyar új hullám; Makk Károly, Fábri Zoltán, Huszárik Zoltán, Szabó István, Jancsó Miklós, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla.
Kulcsfogalmak/fogalmak: Kultúra és tömegkultúra, műfajfilm, műfajkeveredés, posztmodern, szerzői film, kézjegy, archetípus, sztár, hős.			
4. A média társadalmi szerepe, használata. Tömegkommunikáció, nyilvánosság, hálózati kommunikáció. 4 óra	A tömegkommunikációt és a mediatizált nyilvánosságot jellemző tények, modellek megismerése. A nyilvánosság átalakulása: a folyamat főbb jellemzőinek végigkövetése, saját környezetben azok felismerése. A hálózati kommunikáció hatása a nyilvánosságra: fogyasztói tapasztalatok általánosítása a média közösség-szervező funkcióval kapcsolatosan.	Bevezetés azokba a kultúraelméleti kérdésekbe, amelyeket az audiovizuális távközlési rendszerek rohamos térhódítása és a társadalmi nyilvánosságra gyakorolt átalakító hatásuk vet fel. Saját tapasztalatok alapján kérdésfeltevés és válaszlehetőségek találása azzal kapcsolatban, hogy miképp változik az egyén és a közösségek viszonya az információs társadalomban, hogyan hat az online életforma a személyi-	Elemző tanulmányok közös olvasása és értelmezése. Kommunikációs terek, intézmények, időbeosztás, életmód, tudás, értékrend megváltozása. Kortársak médiahasználati szokásainak felmérése révén, különös tekintettel a közösségi oldalak használatára.

		<p>ség fejlődésére és a társas kapcsolatokra, a civil társadalom önszerveződésére, a tanulásra, a munkavégzésre, valamint a szabadidő eltöltésére.</p> <p>Önállóan gyűjtött példák alapján reflektálás a magánélet és a közélet határainak változására.</p>	<p>Lokális, országos és globális hatókörű online fórumokon megfigyelve egy adott téma megjelenését, a felhasználók reakciójának összevetése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak: Kommunikáció; közvetett/közvetlen, egyirányú/kétirányú, nonverbális/verbális/képi. Tömegkommunikációs modell; lokális/globális nyilvánosság.</p>			
<p>5. A média társadalmi szerepe, használata.</p> <p>Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai.</p> <p>6 óra</p>	<p>Az internetes szövegépítkezés sajátosságainak megismerése, blogok, közösségi oldalak stb. tartalmának elemzése, online médiaszövegek készítése. Részvétel a lokális nyilvánosságban.</p>	<p>A mindennapi kommunikáció formái és nyelvi sajátosságok tudatosítása saját szövegalkotási gyakorlat révén.</p> <p>Nem lineárisan felépülő szövegek elemzése, saját hypertext létrehozása.</p> <p>Az interaktivitás különböző változatainak megtapasztalása.</p> <p>Eltérő interaktivitási stratégiával létrehozott médiaszövegek összevetése.</p> <p>Aktuális témáról online publikálható megalkotása.</p> <p>A befogadók reakcióinak követése, értelmezése.</p> <p>Választott számítógépes játék elemző bemutatása az eddig elsajátított szempontok szerint.</p>	<p>Chat, SMS, e-mail, fórum. Szókincs, szavak alakváltozatai, mondszerkesztés, az érzelmerkifejezés eszközei.</p> <p>Adott téma megjelenítése több formában.</p> <p>Rövid novella átalakítása többszintű, sokféleképp bejárható, linkekkel működő szöveggé.</p> <p>Navigációs, működési, alkalmazkodó interaktivitás.</p> <p>Különbféle MyYahoo! kezdőlapok kialakítása.</p> <p>szöveg (cikk, Blogbejegyzés, fórumhozzászólás megírása az iskolai (vagy egyéb lokális közösségi) honlap számára.</p> <p>Reakciók követése rövid beszámolóban vagy statisztika segítségével.</p> <p>Játékbeutató cselekményvezetés, szereplők rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei szerint.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak: Multimédia, hypertext, interaktivitás, virtuális identitás.</p>			

<p>6. A média társadalmi szerepe, használata.</p> <p>Médiaipar, médiaforgasztás és -befogadás.</p> <p>8 óra</p>	<p>A médiaipar működésének megismerése, médiajelenségekről szóló elemzés értelmezése, önálló kérdések és vélemény megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kritikai gondolkodás fejlesztése.</p>	<p>Tulajdonviszonyok a médiában.</p> <p>A nézettség- és fogyasztásnövelő stratégiák megfigyelése egy kereskedelmi tévécsatorna műsorrendjének segítségével.</p> <p>A műsorrend által közvetített kulturális mintázatok körülírása, következtetés azok társadalmi hatásaira.</p> <p>A reklám hatásmechanizmusának elemzése.</p> <p>Az infotainment (a tájékoztató és szórakoztató funkciót párhuzamosan megvalósító műsortípus) jelenségének tudatosítása.</p>	<p>A közszolgálatiág problémájának megértése szakirodalmi szövegek feldolgozása (olvasás, lényegkiemelés, tartalmi kivonat készítése) révén.</p> <p>A műsoridő elosztása, sorozatelve a nézettség növelésére.</p> <p>Egy csatorna kínálatának (az egyes műsortípusok gyakorisága) elemzése révén a kultúrák közvetítés értelmezése.</p> <p>Reklámalemezés változatos példák segítségével.</p> <p>Kitalált termék reklámjának tervezése és elkészítése különböző médiumok (újság, óriásplakát, televízió, rádió) számára.</p> <p>Rövid, aktuális médiaszövegek narratív szerkezetének (központi probléma és a felvezetés lépései) és eszköztárának (mozgóképi formanyelv, kommentárok, zene) leírása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak: Kereskedelmi/közszolgálati/nonprofit média; közönség: vevő és áru; műsoridő, műsorrend, sorozatelve, infotainment.</p>			

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén.	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none">– képes mozgóképi szövegek értő befogadására; ismeri a mozgóképek formanyelvének alapvető eszköztárát, érzékeli ezek hatását az értelmezés folyamatára, valamint képes ezeknek az eszközöknek alapszintű alkalmazására saját szövegalkotásában is.– rövid mozgóképi szövegek tervezése és kivitelezése révén szert tesz a mozgóképi szövegalkotás elemi tapasztalataira, érti a különféle mozgóképi szövegtípusok eltérő működési elvét, s tud azok széles spektrumával kreatív befogadói viszonyt létrehozni.– ismereteket szerez a filmkultúra területéről: érti a szerzői kultúra és a tömegkultúra eltérő működésmódját; felismeri az elterjedtebb filmműfajok jegyeit; különbséget tud tenni a különböző stílusirányzatokhoz tartozó alkotások között.– ismeri a modern tömegkommunikáció fő működési elveit, jellemző vonásait, érti, milyen társadalmi és kulturális következményekkel járnak a kommunikációs rendszerben bekövetkező változások, ezek hatásait saját környezetében is észreveszi.– értelmezni tudja a valóság és a média által a valóságról kialakított kép viszonyát, ismeri a reprezentáció fogalmát, és rendelkezik a médiatudatosság képességével (azaz képes tudatos választásra és kritikai megközelítésre).– érti a hálózati kommunikáció működésmódját, képes abban felelősen részt venni, ismeri és megfelelően használja annak alapvető szövegtípusait.– ismeretekkel rendelkezik a médiaetika és a médiaszabályozás főbb kérdéseit illetően, saját álláspontot tud megfogalmazni azokkal kapcsolatban.
---	---